

Gjess som utfordring og ressurs

De fleste europeiske gåsebestandene har vært, og er, i kraftig vekst. Et mildere klima som både gir (1) bedre vinteroverlevelse, (2) bedre og mer mat og (3) bedre hekkeforhold er en av hovedfaktorene til dette. I kombinasjonen med et mer intensivt drevet landbruk (som også delvis er klimarelatert) har de økende bestandene også medført økende konflikter med landbruks-interessene da gjessene kan redusere avlingen (Bjerke m. fl. 2014, Olsen m fl. 2017). Mange gjess ankommer også tidligere til Norge (Tombre m.fl. 2008), slik at oppholdsperioden blir lengre. Gjess er imidlertid også en viltressurs, og studier har vist at en optimal jaktorganisering kan bidra til mange felte gjess og gode jaktopplevelser for jegeren (Tombre m. fl. 2011; Søreng m. fl. 2013; Holmgaard m. fl. 2016; Jensen m. fl. 2016). Jakt kan også bidra til å redusere bestandene slik at landbrukskonfliktene reduseres (Madsen m.fl. 2017). Tilskudd i form av midler til gårdbrukerne, for å kompensere for noe av avlingstapet, har også vist seg å ha en konfliktreduserende effekt (Tombre m. fl. 2013).

Det finnes i dag en rekke konfliktreduserende verktøy i gås-landbruk konflikten (se Fox m.fl. 2017 for en sammenfatning). I verktøykassen er det derimot både muligheter og begrensninger, basert på hvilke gåsearter og årstider det gjelder, omfanget av skade, ressurs- og lovbestemte vilkår. Norge er også ett av få land i Europa som bruker jakt som forvaltningsverktøy, oftest kombinert med det faktum at jakt på viltressurser er en viktig fritidsaktivitet. Ulike lands tradisjoner, praksis og retningslinjer for forvaltning av viltressurser er derfor av stor betydning når bestander skal forvaltes på tvers av landegrenser.

Under Vannfuglavtalen er det en prosess mot felles forvaltning av flere av de europeiske gåsebestandene (<http://www.unep-awa.org/en/meeting/inter-governmental-meeting-establishment-european-geese-management-platform-under-auspices>). Fire arter er aktuelle, og alle tilbringer hele eller deler av vekstsesongen Norge; kortnebbgås (plan godkjent i 2012), sædgås (plan godkjent i 2015), grågås og hvitkinngås (planarbeid under utvikling for disse). Prinsippene og tiltakene vedtatt, og implementert, for disse artene vil også kunne være råd- og retningsgivende for andre gåsearter i Norge som ikke har slike planer enda, eksempelvis kanadagås og stripegås. Planene har et adaptivt rammeverk, hvilket forutsetter involvering av interessenter og andre brukere, forvaltere på nasjonalt og regionalt/lokalt nivå og innspill og involvering fra fagekspertene. Undertegnede er nasjonal fagekspert i disse fire planene, og til tross for at prosessene er ressurskrevende blir de transparente og det blir en felles forståelse av problemstillinger og mål. Det bygges tillit ved en slik aktiv involvering fra så mange ulike grupper, men forutsetter god kommunikasjon fra det internasjonale fora der beslutningene tas til lokalt nivå der iverksettelse av tiltak skal implementeres.

Nylig ble en egen arbeidsgruppe etablert under Vannfuglavltaen, en «Agricultural Task Force», der undertegnede er valg som leder (Vedlegg 1 & 2). Gruppen har 16 deltakere fra 7 land (Norge, Danmark, Sverige, Nederland, Belgia, UK og Ukraina), og fem europeiske organisasjoner; BirdLife International, Copa Cogeca, EU Farmers, FACE og Wetlands International. At Norge skal lede denne gruppen, og følgelig være en viktig aktør i det fremtidige arbeidet, er gunstig siden både utfordringene og mulighetene i Norge kan fremmes internasjonalt. Konfliktnivået mellom gjess og landbruk er delvis betydelig mange steder i Norge, men det er også mulig å fremme mulighetene for jakt gjennom en god jaktforvaltning av de jaktbare artene. For artene som ikke er jaktbare, må det iverksettes andre virkemidler og prosesser omkring dette vil også være sentrale i «Agricultural Task Force». Målet er at undertegnede involvering i disse prosessene også skal bidra til oppfølging av mål og strategier for lokal og regional viltforvaltning i Norge.

Finansieringen av Norges rolle i planarbeidet for de ulike artene er finansiert av Miljødirektoratet og Norsk institutt for naturforskning (NINA). Arbeidet som nå skal begynne i «Agricultural Task Force» er imidlertid ikke finansiert, og det er derfor det nå sendes en søknad til en rekke fylkesmenn og fylkeskommuner i Norge der er slikt arbeid antas ha verdi både med tanke på den lokale viltforvaltningen og der det er behov for løsninger innen gås-landbruk problematikken. Det er sendt separate søknader til Miljødirektoratet, Fylkesmannen i Vestfold, Trøndelag, Nordland og Troms, der det er søkt om midler som kan bidra til overvåking og forskningsaktiviteter innen samme tematikk (og som en videreføring av arbeid som har pågått over flere år). *I denne søknaden søkes det om et «spleiselag». Ressursbehovet for aktiviteten i det internasjonale fora, inkludert regional og lokal formidling og kommunikasjon, er vurdert til ett og et halvt månedsverk som vil delfinansieres med egne midler fra NINA.*

Budsjett:

Lønnsmidler, 1,5 månedsverk seniorforsker NINA	378 000
--	---------

Søker finansiering:

NINA	108 000
Fylkesmenn og fylkeskommuner	270 000

Det søkes om kr 15 000 fra følgende 18 fylkesmenn og fylkeskommuner:

Fylkesmannen i Østfold	15 000,-
Fylkesmannen i Oslo og Akershus	15 000,-
Fylkesmannen i Telemark	15 000,-
Fylkesmannen i Aust-Agder	15 000,-
Fylkesmannen i Vest-Agder	15 000,-
Fylkesmannen i Rogaland	15 000,-
Fylkesmannen i Hordaland	15 000,-
Fylkesmannen i Møre og Romsdal	15 000,-
Østfold fylkeskommune	15 000,-
Akershus fylkeskommune	15 000,-
Oslo fylkeskommune	15 000,-
Vestfold fylkeskommune	15 000,-
Telemark fylkeskommune	15 000,-
Aust-Agder fylkeskommune	15 000,-
Vest-Agder fylkeskommune	15 000,-
Rogaland fylkeskommune	15 000,-
Hordaland fylkeskommune	15 000,-
Møre og Romsdal fylkeskommune	15 000,-

Samlet søknadsbeløp fra miljøforvaltningen 270 000

Ta gjerne kontakt om det er noe som er uklart, om det er behov for mer informasjon eller om det er andre spørsmål. Undertegnede tar svært gjerne en dialog om dette prosjektet.

Referanser

- Bjerke, J. W., Bergjord, A.K., Tombre, I. M. & Madsen, J. 2013. Reduced dairy grassland yields in Central Norway after a single springtime grazing event by pink-footed geese. *Grass and Forage Science* 69: 129-139. <http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/gfs.12045/abstract>
- Fox, A. D., Elmberg, J., Tombre, I. M. & Hessel, R. 2017. Agriculture and herbivorous waterfowl: a review of the scientific basis for improved management. *Biological Reviews* 92: 854-877. <http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/brv.12258/epdf>
- Holmgaard, S. B., Eythórsson, E. & Tombre, I. M. 2016. Gåsejakt i Nord-Trøndelag. Spørreundersøkelse om gåsejegeres holdninger til forvaltning av kortnebbgås. NIKU Rapport 85, ISBN 978-82-8101-228-8, 40 s. <http://niku.no/filestore/Publikasjoner/NIKURapport85.pdf>
- Jensen, G. H., Madsen, J. & Tombre, I. 2016. Hunting migratory geese: Is there an optimal practice? *Wildlife Biology* 22: 194-203. <http://www.bioone.org/doi/pdf/10.2981/wlb.00162>

- Madsen, J., Williams, J. H., Johnson, F. A., Tombre, I. M., Dereliev, S. & Kuijken, E. 2017. Implementation of the first adaptive management plan for a European migratory waterbird population: The case of the Svalbard pink-footed goose *Anser brachyrhynchus*. *Ambio* 46: S275-S289.
<http://link.springer.com/article/10.1007%2F13280-016-0888-0>
- Olsen, A. K. B., Bjerke, J. W. & Tombre, I.M. 2017. Yield reductions in agricultural grasslands in Norway after springtime grazing by pink-footed geese. *Journal of Applied Ecology* DOI: 10.1111/1365-2664.12914
<http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/1365-2664.12914/full>
- Søreng, S. U., Eythórsson, E., Tombre, I. M., Jensen, G.H. & Madsen, J. 2013. Jakt på kortnebbgås i Nord-Trøndelag; jegererfaringer og jaktpraksis i to områder med organisert jakt. Norut Alta Rapport 2013:9, ISBN: 978-82-7571-234-7, 58 s.
http://norut.no/sites/norut.no/files/static_files/content/download/4572172/9308668/NorutAltaRapport%202013_9.pdf
- Tombre, I. M. Eythórsson, E. & Madsen J. 2013. Towards a solution to the goose-agriculture conflict in north Norway, 1988-2012: the interplay between policy, stakeholder influences and goose population dynamics. *PLOS ONE* August 8 (8), e71912, 1 – 7.
<http://www.plosone.org/article/info%3Adoi%2F10.1371%2Fjournal.pone.0071912>
- Tombre, I. M., Jensen, G. H., Madsen, J., Eythórsson, E. & Gundersen, O. M. 2011. Gåsejakt i Nord-Trøndelag. Resultater fra ulike jaktorganiserings i 2010. – NINA Rapport 655, 32 s. ISBN 978-82-426-2237-2.
- Tombre, I., M., Høgda, K.A., Madsen, J. Griffin, L.R., Kuijken, E., Shimmings, P., Rees, E. & Verscheure, C. 2008. The onset of spring and timing of migration in two arctic nesting goose populations: the pink-footed goose *Anser brachyrhynchus* and the barnacle goose *Branta leucopsis*. *Journal of Avian Biology* 39: 691-703.

Med vennlig hilsen

Ingunn Tombre

Seniorforsker i NINA, avdeling for arktisk økologi, Tromsø

Epost: ingunn.tombre@nina.no

Mobil: 934 66 723

Tromsø 12. januar 2018

Vedlegg 1. Etablering av arbeidsgruppen «Agricultural Task Force» i AEWA «European Goose Management Platform» (EGMP)

From: Eva Meyers [mailto:eva.meyers@unep-aewa.org]

Sent: 6. desember 2017 15:02

To: Joost.vanpeteghem@lv.vlaanderen.be; Bram.dhondt@lne.vlaanderen.be; frank.huysentruyt@inbo.be; cakis@svana.dk; tfo@bios.au.dk; b.nolet@nioo.knaw.nl; Mark.Westebing@bij12.nl; johan.mansson@slu.se; Lovisa.UK.Nilsson@slu.se; Petrovych.o@gmail.com; v.kostiushyn@gmail.com; rae.mckenzie@snh.gov.uk; KPO@lf.dk; roderick.enzerink@face.eu; Szabolcs.Nagy@wetlands.org

Cc: Sergey Dereliev <sergey.dereliev@unep-aewa.org>; Jesper Madsen <jm@bios.au.dk>; Gitte Høj Jensen (ghj@bios.au.dk) <ghj@bios.au.dk>; Christina Irven <christina.irven@unep-aewa.org>; Ingunn Tombre <Ingunn.Tombre@nina.no>

Subject: EGMP Agriculture Task Force

Dear members of the EGMP Agriculture Task Force,

I am pleased to announce that the Agriculture Task Force has now been established with a current and hopefully growing membership of 16 members representing 7 countries (Belgium, Denmark, Netherlands, Norway, Sweden, Ukraine and UK) and so far 3 organizations.

In addition, Ms Ingunn Tombre (Norway) has been appointed as the Coordinator of this working group. Ms Tombre may also invite and admit further international expert and stakeholder organisations as well as individual experts to the Task Force via the Secretariat and in consultation with the relevant Range States, as necessary.

The role of this Task Force is to:

- 1) Assist the EGM IWG in coordinating and catalysing the implementation of activities related to goose management and agriculture under the EGMP;
- 2) Assist the EGM IWG in stimulating and supporting Range States in the implementation of activities related to goose management and agriculture; and
- 3) monitor and report on the implementation of these activities to the EGM IWG via the UNEP/AEWA Secretariat and the National Reports to the EGM IWG, as appropriate.

Please find attached the agreed terms of reference for further information about the Task Force.

The first online meeting of the Task Force is envisaged to take place in January 2018 via Skype. Ms Tombre will shortly provide more information regarding the dates and the agenda of this meeting.

Please do not hesitate to contact the Secretariat or Ms Tombre if you have any questions.

With best wishes from Bonn,

Eva

Eva Meyers

Coordinator

European Goose Management Platform (EGMP)

African-Eurasian Migratory Waterbird Agreement (AEWA)

phone +49 (0)228 815 2457 • fax +49 (0)228 815 2450

email eva.meyers@unep-aewa.org • web www.unep-aewa.org

address AEWA Secretariat, UN Campus, Platz der Vereinten Nationen 1, 53113 Bonn, Germany

Vedlegg 2. Arbeidsgruppens rolle, arbeidsområder, mm.

*AGREEMENT ON THE CONSERVATION OF
AFRICAN-EURASIAN MIGRATORY WATERBIRDS*

AEMA EGM IWG Agriculture Task Force

Terms of Reference¹

Role

The role of the EGM IWG Agriculture Task Force is to:

- 1) Assist the EGM IWG in coordinating and catalysing the implementation of activities related to goose management and agriculture under the EGMP;
- 2) Assist the EGM IWG in stimulating and supporting Range States in the implementation of activities related to goose management and agriculture; and
- 3) monitor and report on the implementation of these activities to the EGM IWG via the UNEP/AEMA Secretariat and the National Reports to the EGM IWG, as appropriate.

Tasks

The EGM IWG Agriculture Task Force will:

- develop and support the implementation of an international interdisciplinary cooperation framework for dealing with interaction between geese and agriculture;
- assist in other ways as requested by the EGM IWG.

Membership

The EGM IWG Agriculture Task Force will be open to (1) designated governmental representatives of all EGMP Range States, (2) representatives of national expert and stakeholder organisations as designated by the state authorities from all EGMP Range States, (3) representatives of admitted observer organisations, and (4) other experts as required.

The Coordinator of the EGM IWG Agriculture Task Force may invite and admit international expert and stakeholder organisations as well as individual experts to the Task Force via the UNEP/AEMA Secretariat and in consultation with the relevant Range States, as necessary.

To ensure coordination with the activities carried out by the EGMP Data Centre, the Data Centre will be represented by a staff member in the EGM IWG Agriculture Task Force.

¹ As adopted by EGM IWG2, 15-16 June 2017, Copenhagen, Denmark

*AGREEMENT ON THE CONSERVATION OF
AFRICAN-EURASIAN MIGRATORY WATERBIRDS*

Officers

A voluntary Coordinator, ideally from one of the major Range States or organizations/institutes with expertise on the subject matter of the EGM IWG Agriculture Task Force, will be identified by the UNEP/AEWA Secretariat to oversee the operations of the Task Force in close cooperation with the Secretariat and the EGMP Data Centre.

Communication

The EGM IWG Agriculture Task Force will mainly conduct its work electronically via the EGM IWG website and intranet as well as via email, Skype and other online communication platforms, as appropriate.

Meetings

No specific funds are allocated under the EGMP for the EGM IWG Agriculture Task Force. However, the EGM IWG Agriculture Task Force is encouraged to have annual face-to-face meetings directly before the meetings of the EGM IWG. In addition, Task Force Coordinator and members are also encouraged to arrange face-to-face meetings if opportunities present themselves, for example in the margins of other international meetings or conferences.

Reporting

A brief report on the general progress of the EGM IWG Agriculture Task Force (convening, membership, activities etc.) will be presented by the Coordinator via the UNEP/AEWA Secretariat to each meeting of the EGM IWG. This will include the presentation of any specific Task Force outputs, as requested by the EGM IWG.

Overall National Reports will be prepared by each EGMP Range State according to a format and reporting schedule agreed by the EGM IWG. Task Force members are requested to contribute to these National Reports regarding the implementation of activities relevant to the EGM IWG Agriculture Task Force, as appropriate.

Financing

No specific funds are allocated under the EGMP for the EGM IWG Agriculture Task Force. The operations of the Task Force, including that of the voluntary Coordinator, are therefore to be financed primarily by its members and observers such as through in-kind support in form of personnel time or separate funding. Neither the UNEP/AEWA Secretariat nor the EGMP Data Centre can commit regular financial support and may only provide such if possible.